Missing people in the Augustów man-hunt - July 1945

The Suwalki region with Sejny and the Augustów region suffered great losses during World War II due to the German occupation. The southern part of the Augustów region together with Augustów was also occupied by the Soviet Union in 1939 - 1941 and a part of its population faced dramatic deportations to Siberia and Kazakhstan.

From the beginning of both occupations in that area actions were taken by numerous underground independence organisations, which merged into the Union of Armed Fight (ZWZ), and then into Home Army (AK).

Despite negative experiences from 1939 - 1941, in spring of 1944, on the territory of the Augustów Forest co-operation was established between Home Army and the Soviet partisans, who had arrived there from the east. Unfortunately, soon after driving Germans away and occupying those territories by the Red Army, the former allies from Home Army were arrested and deported into the USSR. By March 1945, only in the district of Suwałki about 350 people had been detained.

With the Red Army's movement to the west, at the beginning of 1945, it resulted in a flight of many young people to the woods, the revival of the guerrillas and taking up retaliatory actions against the Soviet forces.

In July 1945, the units of the Red Army and the Internal Forces of the People's Commissariat for Internal Affairs (NKWD) of the USSR, together with the co-operation of officers of the Office for Internal Security, Citizen's Militia and local informers, launched a man-hunt in the former districts of Augustów, Suwałki and the northern area of the Sokółka district. During this operation, they held a few thousand residents suspected of belonging to or of co-operation with Home Army. After a brutal investigation, the Soviets selected a group of about 600 people and deported them into the unknown. Since then nothing has been heard of them. Among the deported, there were people fighting in the ranks of Home Army as well as those who had just returned from concentration camps and enforced labour in Germany: women and 15-16-year old boys. It is the greatest crime committed on Poles after World War II, sometimes referred to as "little Katyń".

For decades, search for the missing has been conducted by the families and local municipal authorities; even appeals were made to the central authorities. After successive political thaws (1956, 1980) new hopes revived for the explanation of this crime.

On the 2nd August 1987, initiated by the local "Solidarity" activists and supported by Zbigniew Bujak, A Civic Committee for Search for the Missing Inhabitants of the Suwałki Region in July 1945 was established in Suwałki. Despite many impediments on the part of the communist authorities, it collected rich documentation concerning the man-hunt and its victims. After 1989, the problem was taken up by the members of Parliament, representing that region: MP Bronisław Geremek and Senator Andrzej Wajda. Also the investigations conducted by the prosecutor's office, and later by the Institute of National Remembrance, did not lead to fixing the burial place of the victims of the man-hunt - due to lack of goodwill on the Russian side.

J.J. Milewski
Tłum. A. Potyra

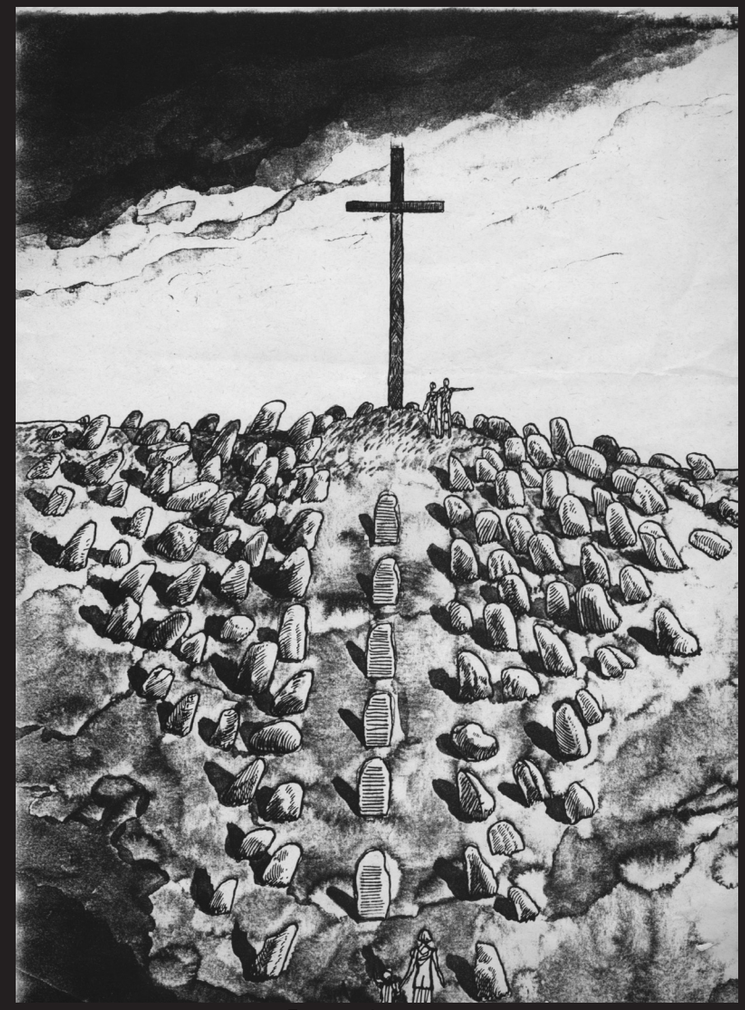

Andrzej Strumiłło - projekt pomnika w Gibach

„Augustavo gaudynės (1945 m. liepa)"

Tautos atminties instituto Balstogės skyriaus paroda
Genocido aukų muziejuje
(Aukų g. 2A, Vilnius)

Nuo liepos 20 d.

„Obława augustowska (lipiec 1945 r.)"

Wystawa IPN - Oddział w Białymstoku

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ

899

Исп. вх. №

ГЕНЕРАЛЬНАЯ ПРОКУРАТУРА
РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

**ГЛАВНАЯ
ВОЕННАЯ ПРОКУРАТУРА**

"7" января 1995 г.
№ 5ув-I96-94

103160, Москва, К-160

Посольство Республики Польши

I23557, г.Москва,
ул.Климашкина,д.4

При ответе ссылайтесь на наш номер и дату

Ваше обращение от 20 января I994 г. о выяснении судьбы польких граждан, задержанных в ходе войсковой операции на территории Сувалковского уезда Польши в июле I945 г., проверено.

Установлено, что в связи с многочисленными фактами нападений на военнослужащих Советской Армии, дислоцирующихся на территории Польши, Генеральный штаб Вооруженных Сил СССР в соответствии с Указанием Верховного Главнокомандующего разработал план проведения войсковой операции в Августовских лесах Сувалковского уезда Белостокского воеводства Польши с целью выявления и обезвреживания всех формирований антисоветски настроенной "Армии Крайовой ".

В ходе операции, проводившейся войсками 3 Белорусского фронта с I2 по I9 июля I945 г. задержано более 7 тысяч польских граждан и литовцев, а также изъято значительное количество оружия. Большая часть местных жителей из числа задержанных после проверки была отпущена, а 592 польских гражданина органами "Смерш" 3 Белорусского фронта арестованы.

В отношении 575 человек из них возбуждались уголовные дела и проводилось расследование. Анализ этих уголовных дел показал, что арестованные являлись местными жителями и были задержаны советскими войсками при прочесывании местности в лесу и прилегающих населенных пунктах.

Непосредственно с оружием задержано 69 человек. Все 592 задержанных в разные периоды времени /с I939 по I945 гг./ являлись

Suwałki, 2 sierpnia 1987 r.

O Ś W I A D C Z E N I E

W lipcu 1945 roku na polskich ziemiach przygranicznych Suwalszczyzny, pomiędzy Puńskiem a Dąbrową Białostocką wojskowe władze radzieckie przeprowadziły wśród ludności polskiej masową akcję zatrzymań. Objęła ona wiele setek osób. Zabieranym z domów wyjaśniano, że po sprawdzeniu dokumentów zostaną zwolnieni. Los tych ludzi nie jest do dziś znany - nikt z nich nie powrócił, ani nie dał znaku życia. Podejmowane przez rodziny próby poszukiwań nie dały rezultatów.

W lipcu 1987 roku na uroczysku Wielki Bór, przy drodze Rygol-Giby odkryto masowe groby. Wzbudziło to poruszenie w wielu rodzinach. Zapytany w dniu 21 lipca 1987 r. o los zaginionej ludności Suwalszczyzny rzecznik prasowy rządu uchylił się od odpowiedzi.

Pragnąc dopomóc rodzinom w staraniach o powrót zaginionych lub ustalenie ich losu, w przekonaniu, że wyjaśnienie białych plam w historii stosunków polsko-radzieckich leży w interesie obu krajów, powołujemy Obywatelski Komitet Poszukiwań Mieszkańców Suwalszczyzny Zaginionych w Lipcu 1945 roku.

Komitet będzie dążył do ustalenia kompletnej listy zaginionych, ustalenia ich losów i umożliwienia powrotu do domów. Komitet apeluje o pomoc w działaniu do władz PRL, ZSRR, Kościoła, Czerwonego Krzyża, wyspecjalizowanych instytucji polskich i międzynarodowych oraz wszystkich ludzi dobrej woli.

Prosimy o przekazywanie informacji na ręce:

Piotra Bajera, 16-400 SUWAŁKI, ul. Reja 76 m. 2, tel. 620-05

Mirosława Basiewicza, 16-509, FOGORZELEC, wieś Białogóry

Stanisława Kowalczyka, 16-400 SUWAŁKI, ul. Szymanowskiego 6 m. 13

Obywatelski Komitet Poszukiwań
Mieszkańców Suwalszczyzny
Zaginionych w Lipcu 1945 r.

A letter from the Main Military Prosecutor's Office of the Russian Federation to Polish Embassy in Moscow - 4th Jan. 1995

During the operation, carried out by the army of 3rd Belorussian Front from 12th to 19th July 1945, over 7 thousand Polish and Lithuanian citizens were detained and a considerable number of firearms was confiscated. Out of that number, most of the local inhabitants were released after being questioned, and 592 Polish citizens were arrested by the the "Smiersz" organs of 3rd Belorussian Front. Criminal proceedings were instituted and an enquiry was opened against 575 people. The analysis of these criminal cases pointed out that the arrested ones were local residents who were detained by the soviet army during sweeping the woods and adjacent places.

Ištrauka iš 1995 m. sausio 4 d. Rusijos Federacijos Generalinės prokuratūros Vyriausiosios karinės prokuratūros laiško Lenkijos Respublikos ambasadai Maskvoje

Per 1945 m. liepos 12-19 d. Trečiojo Baltarusijos fronto kariuomenės vykdytą operaciją buvo sulaikyta daugiau kaip 7 tūkst. Lenkijos ir Lietuvos piliečių, konfiskuota daug ginklų. Dauguma sulaikytų vietos gyventojų po apklausos buvo paleisti, o 592 Lenkijos piliečius Trečiojo Baltarusijos fronto organai SMERŠ suėmė.
575 žmonėms buvo iškeltos baudžiamosios bylos, ir vykdytas tyrimas. Išanalizavus šias baudžiamąsias bylas, paaiškėjo, kad suimtieji buvo vietos gyventojai, kuriuos sovietų kariuomenė sulaikė šukuodama mišką ir aplinkines gyvenvietes.

List z Prokuratury Generalnej Federacji Rosyjskiej, Głównej Prokuratury Wojskowej do Ambasady Rzeczpospolitej Polskiej w Moskwie - 4 stycznia 1995 r.

Podczas operacji przeprowadzonej przez wojsko 3 Frontu białoruskiego
w dniach od 12 do 19 lipca 1945 roku zatrzymano ponad 7 tysięcy obywateli polskich i litewskich, a także skonfiskowano znaczną ilość broni. Większość miejscowych mieszkańców z ogólnej liczby zatrzymanych po przesłuchaniu została zwolniona, a 592 obywateli polskich aresztowano przez organ „Smiersz" 3 Frontu białoruskiego.
W stosunku do 575 osób wszczęto postępowanie karne i prowadzono śledztwo. Analiza tych spraw karnych pokazała, że aresztowanymi byli miejscowi mieszkańcy i zatrzymani zostali przez wojsko radzieckie podczas przeczesywania terenu lasu i przyległych do niego miejscowości.

ANNA IR MIECZYSŁAWAS WOJNO. Jos mergautinė pavardė – Nowicka, 28 m., jis – 34 m. Susituokė prieš pat karą. Mieczysławas, 41-ojo Suvalkų pėstininkų pulko karininkas, pateko į Voldenbergo belaisvių stovyklą II c, į Suvalkus grįžo 1945 m. pavasarį. Liepos 26 d. per Annos vardines ir vestuvių metines ruošėsi surengti šeimos iškilmes. Abu buvo suimti liepos 24 d., darbo seniūnijoje metu. Gali būti, kad pats seniūnas atvedė NKVD kareivius. Anna buvo nėščia.

ANNA I MIECZYSŁAW WOJNO – ona z d. Nowicka, lat 28, on 34 lata. Ślub wzięli tuż przed wojną. Mieczysław, oficer 41 p.p. w Suwałkach, dostał się do oflagu II c w Woldenbergu, do Suwałk wrócił wiosną 1945 r. Na 26 lipca przygotowywali z okazji imienin Anny i rocznicy ślubu uroczystość rodzinną. Obydwoje zostali aresztowani 24 lipca w czasie pracy w Starostwie. Podobno sam starosta przyprowadził żołnierzy NKWD. Anna spodziewała się dziecka.

TADEUSZ PIETROŁAJ,
g. 1919 m., mokytojas iš Suvalkų.
Jo motina Jadwiga Pietrołaj net sunkiausiais stalinizmo laikais nesiliovė ieškojusi sūnaus.

TADEUSZ PIETROŁAJ,
ur. 1919 r., nauczyciel w Suwałkach.
Matka – Jadwiga Pietrołaj –
nawet w najtrudniejszych latach stalinizmu nie ustawała w próbach odnalezienia syna.

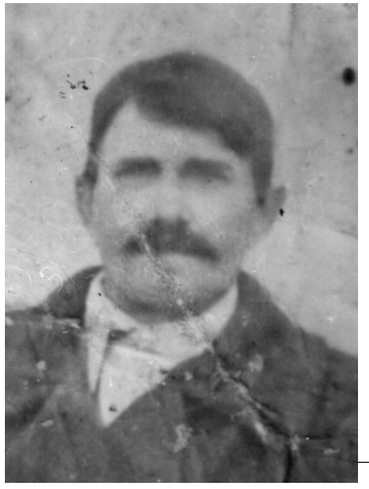

WYSOCKIŲ šeima visą okupacijos laiką gyveno Biala Vodoje, išskyrus šeimos tėvą Liudviką, kuris kalėjo Karaliaučiuje už pagalbą sovietų belaisviams. Grįžo ankstyvą 1945 m. pavasarį ir ūkininkavo. Pogrindyje veikė dvi jo dukterys: septyniolikos metų Aniela ir keleriais metais vyresnė Kazimiera; taip pat jų motina. Jos padėjo partizanams, Aniela buvo AK ryšininkė. Liepos 19 d. klojime prie jų namo nedidelis partizanų būrys įrengė siųstuvą, kurį užpelengavo NKVD. Atvažiavo keli sunkvežimiai su kareiviais, namas buvo apsuptas, bet partizanai, įspėti mažojo broliuko, spėjo pabėgti. Liko tik Kazimieros sužadėtinis Aleksandras Glinieckis. Jis suimtas kartu su Vysockių šeima. Berniukas buvo sumuštas už tai, kad perspėjo partizanus. Motiną kareiviai paliko, nes ji turėjo kelis mažus vaikus.

Rodzina **WYSOCKICH** mieszkała przez cały okres okupacji w Białej Wodzie, oprócz ojca rodziny Ludwika, który był więziony w Królewcu za pomoc udzieloną jeńcom radzieckim. Wrócił wczesną wiosną 1945 r. i zajął się gospodarstwem.
W konspirację zaangażowane były dwie córki, siedemnastoletnia Aniela i starsza o kilka lat Kazimiera oraz ich matka. Pomagały partyzantom a Aniela była łączniczką AK. 19 lipca w stodole przy ich domu mały oddział partyzantów zainstalował nadajnik, który został namierzony przez NKWD. Podjechało kilka ciężarówek z wojskiem, żołnierze otoczyli dom, ale uprzedzeni przez małego braciszka partyzanci zdążyli uciec. Został tylko Aleksander Gliniecki - narzeczony Kazimiery. Zabrano go razem z rodziną Wysockich. Chłopca zbito za skuteczne ostrzeżenie partyzantów. Matkę zostawiono ze względu na kilkoro małych dzieci.

Parodos „Dingusieji per Augustavo gaudynes“, atidarytos Augustave 2005 m. liepos 16 d., fragmentas.

Fragment wystawy „Zaginieni w obławie augustowskiej” otwartej w Augustowie 16 VII 2005 r.

Kai Europoje Antrasis pasaulinis karas jau buvo pasibaigęs, 1945 m. liepos mėn. Raudonosios armijos ir SSRS NKVD Vidaus kariuomenės dalys, bendradarbiaudamos su UBP, MO pareigūnais ir vietiniais slaptaisiais agentais, surengė gaudynes tuometinėse Augustavo, Suvalkų apskrityse ir šiaurinėje Sokulkos apskrities dalyje.

Per šią operaciją buvo sulaikyti keli tūkstančiai gyventojų, įtariamų priklausymu lenkų nepriklausomybės pogrindžiui arba bendradarbiavimu su juo. Po brutalaus tardymo sovietai atrinko maždaug 600 žmonių grupę ir išvežė nežinoma kryptimi. Nepaisant daugelį metų trukusių paieškų, iki šiol nėra žinoma jų amžinojo poilsio vieta.

1991 m. vasarą Gibuose pagal prof. Andrzejaus Strumiłło projektą buvo pastatytas paminklas dingusiesiems pagerbti. 2007 m. liepos 20-22 d. savivaldybės valdžia ir Tautos atminties institutas Augustave ir Gibuose surengė 62-ųjų gaudynių metinių minėjimą.

Już po zakończeniu II wojny światowej w Europie, w lipcu 1945 r. jednostki Armii Czerwonej oraz Wojsk Wewnętrznych NKWD ZSRR przy współpracy funkcjonariuszy Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego, Milicji Obywatelskiej i miejscowych konfidentów przeprowadziły obławę na terenie ówczesnych powiatów: augustowskiego, suwalskiego i północnej części sokólskiego.

Podczas tej operacji zatrzymano kilka tysięcy mieszkańców podejrzanych o przynależność lub współpracę z polskim podziemiem niepodległościowym. Po brutalnym śledztwie Sowieci wyselekcjonowali grupę około 600 osób i wywieźli w nieznanym kierunku. Mimo wieloletnich poszukiwań, do dziś nie jest znane miejsce ich wiecznego spoczynku.

Latem 1991 r. w Gibach według projektu prof. Andrzeja Strumiłło wybudowano pomnik ku czci zaginionych. 20-22 VII 2007 r. staraniem władz samorządowych oraz Instytutu Pamięci Narodowej w Augustowie i Gibach odbyły się uroczyste obchody 62. rocznicy obławy.